

IK HOU ZO VAN...

de Gouden Boekjes

HET VERHAAL VAN
DE GOUDEN BOEKJES
IN NEDERLAND

door
Joke Linders

RUBINSTEIN

viaduct heen tot ze eindelijk bij huize Lutteput komen en de politieagent zich toegang verschaft tot de slaapkamer. Zonder kloppen, want de deur staat al in brand. “Snel!” zegt hij streng. “Grijp je lievelingsspullen en ren naar buiten!”

De oorspronkelijk langere versie bevat ook het moment waarop de commandant “Brand meester!” roept en de slang weer wordt ingerold. In die versie is goed te zien dat de brandweermannen, hoe uitgeput ook, bij terugkeer in de kazerne eerst hun wagens moeten poetsen alvorens ze in hun bedjes mogen kruipen.’

Zo’n ontdekking roept natuurlijk de vraag op waarom ooit besloten is de boekjes te beperken tot achtentwintig pagina’s. Het antwoord daarop is niet eenduidig. Volgens de ene partij was het terugschroeven van het aantal bladzijden een wapen in de strijd voor het behoud van de lage prijs. Anderen beweren dat het een gevolg was van de paperschaarste kort na De Tweede Wereldoorlog. En zelfs tegemoetkoming aan de doorgaans geringe spanningsboog van de beoogde lezertjes is wel als argument opgevoerd. De waarheid ligt, zoals altijd, ergens in het midden.

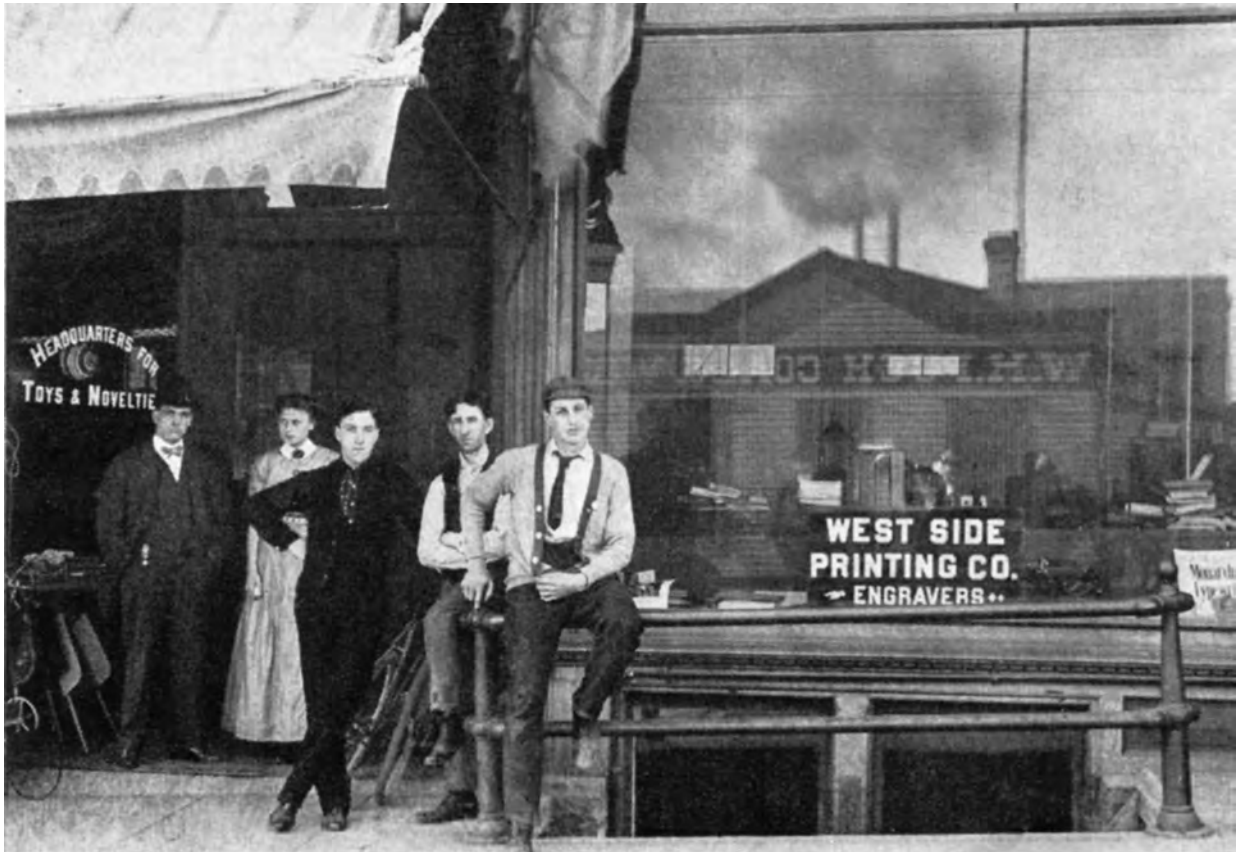

In het najaar van 1942 geschiedde het wonder voor de eerste keer. In de schappen van Amerikaanse warenhuizen lagen ineens twaalf Little Golden Books te lonken naar toekomstige kopers en lezers. Een mirakel of de uitkomst van goed ondernemerschap, durf en een beetje toeval?

Voor een antwoord op die vraag gaan we honderd jaar terug in de tijd naar het plaatsje Racine in Wisconsin. Daar treffen we de dertigjarige Edward Henry Wadewitz, zoon van Duitse immigranten, die in de nachtelijke uurtjes voor boekhouder studeerde en af en toe wat klusjes deed voor West Side Printing Company. Toen die drukkerij in financiële moeilijkheden raakte en de boekhouder in opleiding niet meer kon betalen, kreeg Wadewitz het bedrijf ‘in de schoot geworpen’. Hoewel hij nooit ambities had om een drukkerij te beheren, trok het vooruitzicht voortaan eigen baas te kunnen zijn hem zo dat hij het aanbod met

Op de drukkerij

Edward Henry Wadewitz (r),
circa 1908

beide handen aangreep. Door hard werken wist hij 'Western Printing', zoals het bedrijf onder zijn leiding ging heten, technisch en financieel tot een succes te maken.

Een paar jaar later, in 1916, verwierf hij onder sterk vergelijkbare omstandigheden – een uitgever die een grote hoeveelheid kinderboeken had laten drukken kon zijn rekening niet voldoen – The Whitman Publishing Company. Niet gehinderd door enige kennis van het boekenvak wist hij de enorme voorraad boeken binnen de kortste keren af te zetten. Opnieuw kwam de American Dream uit. In slechts enkele jaren was een beginnend boekhouder uitgegroeid tot drukker én uitgever.

Omdat hij in zijn eentje onmogelijk drie bedrijven tegelijk kon runnen, moest Wadewitz hulp aantrekken. Een van zijn personeelsleden, Sam Lowe, een sociaal bewogen figuur die het liefst zelf de pen ter

Kaart van Tibor Gergely voor Lucille Ogle

Lucy Sprague Mitchell

Een werkplaats voor schrijvers en illustratoren

Onder leiding van Duplaix en Ogle ontwikkelde het Artist and Writers Guild zich in korte tijd tot een kunstenaarswerkplaats waar artiesten van de hele wereld bij wilden horen. Niet in de laatste plaats vanwege de goede contacten tussen het gilde en het zogenaamde Bank Street Writers Laboratory van Lucy Sprague Mitchell. Auteurs als Margaret Wise Brown (*De kladderkatjes / Wij zijn vriendjes*), Edith Thacher Hurd (*Vijf brandweermannetjes*) en later ook Ruth Krauss (*Ik kan vliegen*) bekritiseerden in Bank Street onder het genot van een glas sherry elkaars manuscripten.

Opvallend genoeg trok het Guild nogal wat immigranten uit Europa aan, waar de situatie na 1933 steeds onveiliger begon te worden voor (joodse) schrijvers, kunstenaars en intellectuelen. Net als Wadewitz en

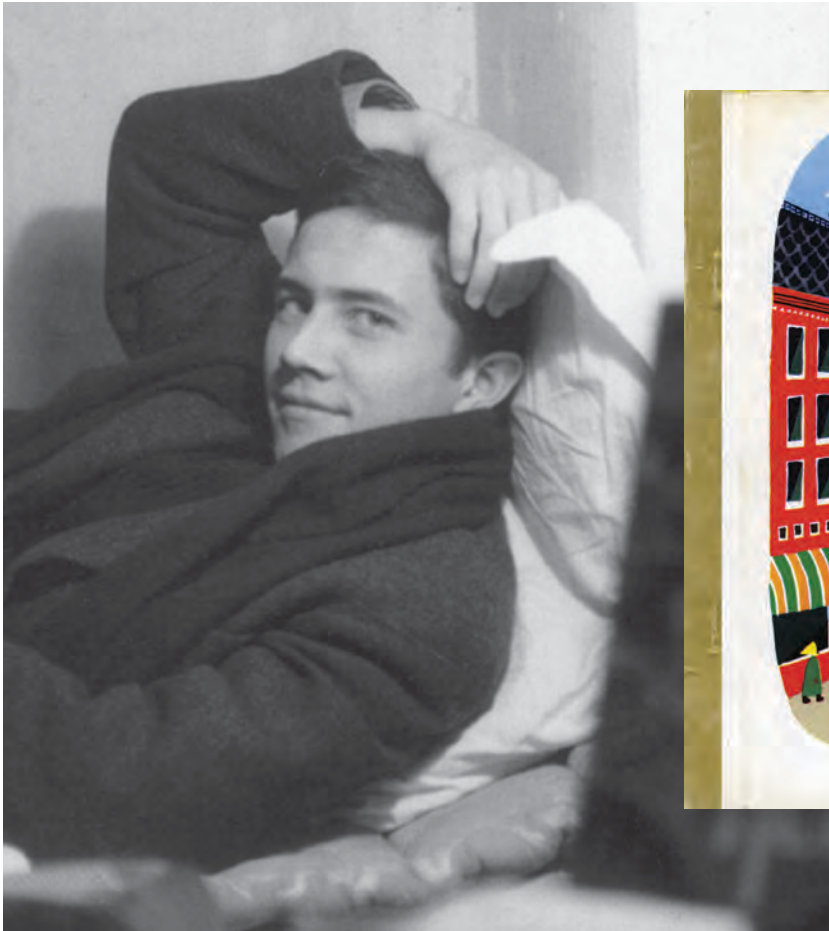
Links: Tibor Gergely, de schepper van *Vijf brandweermannetjes*, *Sloffie Sleepboot* (boven), *Christoffel en de Columbus* en vele andere titels, in 1945

Gergely

De uit Zweden afkomstige Gustaf Tenggren, die in de Disney-studio's veel had opgestoken van de Amerikaanse manier van illustreren, vond bij de ondernemende Duplaix en Ogle al net zo'n ideale doorstart voor zijn prentenboeken. Zijn *Hondje Eigenwijs*, dat in niets doet denken aan de Zweedse folklore of de traditionele Disney-stijl, zou de meest succesvolle titel van de hele reeks worden. Op 20 november 1986 stond *The Poky Little Puppy* met een biljoen verkochte exemplaren op de eerste plaats van de wereldranglijst. Tien jaar later bleek het ook de bestverkochte gebonden uitgave (voor zover je daarvan bij een nietje kunt spreken) in de reguliere boekwinkel. Dat betekent dat *Hondje Eigenwijs* in meer Amerikaanse huishoudens te vinden was dan welke titel van Beatrix Potter of Dr. Seuss ook!

Opname in het Guild leverde een artiest behalve een podium voor artistieke en pedagogische experimenten ook een bestaansminimum

Linkerpagina: Feodor Rojankovski met zijn dochter Tatiana in 1956

Rogier Boon

Rogier Boon was mijn broer. Hij schreef en tekende 'Wim is weg' als eindexamenstuk voor zijn opleiding tot illustrator aan de Amsterdamse Kunstnijverheidsschool [inmiddels Rietveld Academie] en ik was het eerste kind dat het onder ogen kreeg. Mijn vader Jan Boon [alias Tjalie Robinson, alias Vincent Mahieu, destijds zelf gevierd schrijver en columnist bij Het Parool], veranderde hier en daar een kommaatje en that was it. De Bezige Bij gaf mijn broer 500 piek (!) voor de moeite en vermeldde vervolgens 'uit commerciële overwegingen' Annie M. G. Schmidt als schrijfster. Nou ja, zo gaat dat nu eenmaal in de grotemensenwereld (graag of helemaal niet!) en de hele zaak werd door mijn broer met een typisch indisch 'soedah, laat maar' afgedaan.